

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Asiaticae Historiae Societatis Iesv Pars ...

Libris Quatuor Comprehensa: Vbi praeter res gestas à Patribus Societatis Iesv in conversione Sinarum, Cocincinae, & Tunchini Regnorum nihil omittitur eorum, quae possunt liberali placere Lectorum curiositati

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1670

79. De Christianismo non semel Sinas ingresso, non semel abolito.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10757

narrare quot modis, & quàm ridiculis lycophantari sinantur atque il-
 ludere, semper tamen haud leui abdominis, & loculorum compendio.
 Hoc pensi habet Taoistorum secta, qui & Taochiai nominantur, do-
 cumenta verò nihilo meliora. Mille ab hinc annis deos agnoscunt mul-
 tos, eosque corporeos; ab antiqua Theologia retinent quod ecclii do-
 minum adorant, sed cum fabulis dehonestant vsque adeò fœdis &
 abominandis vt præ illis Europa, Danae, Ganymedes, & ignominio-
 sa reliquarum portenta libidinum possint videri casta, minusque cul-
 panda. Et post hæc homines sceleratissimi, vitam à morte aliam expe-
 ctant, & pœnas, & præmia, prout quisque dum viueret, commertus
 fuerit; sed harum arbiter pœnarum quo iure scelera in hominibus pu-
 niet quæ virtutum loco ei attribuunt? vel quo pacto pensabit virtu-
 tes, quarum inopia illum faciunt gloriosum? Et huc vsque de ingenio,
 politia, moribus, & religionibus Sinarum. Nunc maius aliud sequi-
 tur de vero Christi Dei & legitimo cultu, latè illic olim per integrum
 seculum regnante, post sic abolito, vt nullum extet eius vestigium, so-
 læ vero eiusdem reliquiæ sub terra lateant, in marmoribus & ære se-
 melæ cruces & imagines sacræ, quas fecit sepultura ipsa superstites, &
 prodidere identidem fossorum ligones fortuiti, ex quo factum vt pro-
 curioso antiquariæ studio, caro emptas, & pretiosè asseruatas, nunc
 demum fides Christiana protulerit, velut iuris sui antiqui, & posses-
 sionis qua exturbata est olim, tristia monumenta. Prostant quin etiam
 in omnium oculis, quæ de subruptis quondam sacratis ædibus, in pro-
 fanam murorum fabricam sunt translata, maxime in Prouincia Fochien-
 si, vbi murorum saxa quædam cruces referunt varia specie sculptas in
 marmore, interque imagines Reginae Deiparæ nobilem sculpturam,
 adgeniculantes sacris eius pedibus Angelos, & suspena hinc inde elich-
 nia. Iam cum Ecclesiæ interfit plurimum recognoscere sua iura, & sa-
 crosancti fines imperij ex quibus olim eiecta est, contendam hic illos
 refodere quales mihi multa nec vana indagine fuisse visi sunt; vt eius
 filiorum hoc stimulo, pungatur ardor perpetuo, ad paternas ditiones
 postliminio repetendas. *Cazanates* igitur, hoc est, *S. Thomæ Sacerdotes*
 quos de monte appellant, sito videlicet in *Malauare Indiæ*, *Comori-*
num inter & Calecutium: ex *Chaldæo* ad verbum suis veteribus in
 breuiariis hæc legunt [à *S. Thoma depulsi sunt errores idololatriæ ex In-*
diis; ab S. Thoma, Sina & Ethiopes ad veritatem conuersi sunt] paulo
 verò post, *S. Thomæ opera cælorum regnum volans ad Sinas peruenit*; & in
 præcensione quadam *Indiani, Sinenses, Persæ, &c. nomen sanctum tuum*
adorant, dum S. Thome memoriam recolunt. Præter hæc reperitur canon
Theodosij Patriarchæ, inter synodica eius Ecclesiæ decreta, quo *Me-*
tropolitans longinquorum regnorum Præsulibus, inter quæ primùm cen-
 sentur *Sinæ*, indulgetur vt laborioso parentes itineri quo *Malabaris*
Patriarchæ soliti erant se sistere, communis tantum fidei literas sexen-

nis

79.
 De Christianismo non
 semel Sinas
 ingresso, non
 semel aboli-
 to.

nii singulis ad eum mittant. Neque tunc primum cum Indias ingressi Lusitani, Cocini imperarunt, sed ante, ac postea, Malabareses Patriarchæ in montibus, Metropolitæ Indiarum & Sinarum consuenerant nominari ut ex eorum patet Chirographis: quarum quidem probationum nolim propterea suspectam falsi priorem videri, quod Sinis ad Christum per Thomam Apostolum traductis adiungat Æthiopus qui Matthæo in sortem cesserant, cum potuerit facile Æthiopiæ amplitudo duobus Apostolis, materiam operis præbere, quam sanctis Bartholomæo, & Thomæ India præbuit: quod autem Prisci, & integerrimi Sinarum Annales ne per nebulam quidem, Christianitatis meminerint, mirum valde est ab iis opponi, qui scribunt illam inter Sinas ante annos mille floruisse, cum ex iisdem annalibus nihil possint pariter ad hoc asserendum elicere, nisi fortè, (quod lubens concesserint) Metropolitæ Malabaris, quem modo protuli, titulum. Anno itaque 1625. (vbi hæc fusiùs quæ hic tantum delibo) Saniueni, loco Prouinciæ Scensensis, dum nouæ fabricæ panduntur fundamenta, incidunt fessores in lapideam tabulam prægrandem, quæ magna gratulatione in apertum educta, Sinensibus literis plenè insculpta comparuit, nisi quod limbos Sirciæ veteres prætegebant, sed illic ignota. Excitus rumore accurrit Præfectus, & opratissimum antiquitatis monumentum sibi attribuit; alios etiam Literatos, argumenti & styli excelstitas pellexit, quam exhibebo alibi aptiùs, nunc inde hoc solum decerpo, fidem Christianam à Iudæa in Sinas anno Christi trigésimo sexto post sexcentésimum fuisse importatam, ea principum approbatione, & populorum consensu excepta est ut extruerentur vbique Christo templa in decem Prouinciis (plures tunc decem non censebant Sinæ) qua eadem cceptorum faustitate maiorem in modum aucta est per successiones Imperatorum octo (tot in eo lapide insculpti leguntur) quoad potentissimos aduersarios mens laua subiit, eam funditus delere. Tunc verò communi consilio Episcopos, Sacerdotes, & Diaconos Sinarum, voluisse hoc lapide memores eorum fieri posteros quæ ad vsque annum septingentesimum octogésimum secundum accidissent à sexcentésimo trigésimo sexto quo Christi diuina lex Sinas intrauerat. Cætera lapis, caligo, & tenebræ quæ nulla ingenij luce discenti valuerunt, ac ni foret hic lapis peculiari Dei nutu ex terra erutus ne vestigio quidem deprehendi potuisset an Christum Sinæ vnquam essent amplexi, nedum apud illos an publicè adeo & magnificè regnasset, cum eorum annales ne verbo quidem huius meminerint: ad extremum lego in rebus Armenorum, Regem ipsorum Aytonem, armorum suorum Præfectum Principem Sinibaldum legasse ad Regem Tartarorum qui & idem Sinis imperabat, annis post millesimum ducentis quinquaginta tribus, & quarto post anno ipsummet Aytonem ad eum venisse, cum eo in Cambalu Cataij, egisse, hoc est in Regia Pechinensi Septentrionali, Mangu Cano sualisse qui vna, & Tartaros, & Sinas ab anno iam quinquagesimo Tartaris

C. 9. & 10.

M 2.

subiectos, imperio regebat, vt damnata quam profitebatur exitiabili & falsa, saluiferam, & veram amplecteretur Christi legem; sub hæc tota cum aula ipsique feminis, multisque Principum Imperatorem Mangu Christo nomen dedisse; ab Episcopo Aytonis Cancellario facris vndis ablutos; Aytonem mox in suam Armeniam remeasse; nec subdit historia cæptone in Sinis operi succidaneam manum admouerit. Sed in vltimis saltem ad aquilonem Prouinciis vbi est Aytonis celebratissima Cambalu, Christi fidem tam felicibus natam principiis fuisse vbertim propagatam, confirmare videntur quæ recolo ex scriptis Matthæi Ricci. Paucis ab hinc annis comperimus, inquit: fuisse hic olim Christianos (& scribebat ex ipsa in qua tunc degebat Cambalu) maximè in his ad Septemtrionem Prouinciis; nuncupabantur *Adoratores Crucis*, crescebant tam grandi familiarum numero, literarum & armorum laude vt ante annos sexaginta Sinis fierent suspecti; dolo fortassis Mahometanorum. Sinis ergo cautè parantibus illos inuadere, omnes sacrilegis latebris fidem prestere Christianam, alij alcorannum, alij Mahometem, Iudaismum non pauci, magna pars idola professi sunt; sacræ illorum ædes simulachris dicatæ; illorum nepotes etsi crucis figura cibum porumque muniant, ritus eius nec sciunt, nec audent edere rationem, quin imo præ metu ex iis veteribus negant se fuisse prognatos, cum tamen ex ore, ac lineamentis clarè arguantur nequaquam origine Sinenses esse: scire mihi non licuit quibus aut literis, aut imaginibus vrantur, duntaxat vidi apud antiquarium mercatorem, sat factam fabrè campanulam æream, supra quam extabat ædiculæ sacræ effigies, crux huius pro foribus recta; tintinabuli ora, Græcis Characteribus inarabatur multis; Christianis illis indidere Sinæ vocabulum, cuius planè me latet notio Hocihocos, appellant, & addunt literam quæ denarium numerum exprimit, estque apud Sinas perfectæ crux quantum crucis & vsu carent, & nomine. Isaios eosdem, hoc est, Iesuitas & Terzaios Mahometani dicunt, narrabatque mihi Armenus à Persis consueuisse iisdem nominibus Armenos compelliari, ex quo fortè non leuis ducatur coniectura illos ex Armenia profectos.] Hæc P. Matthæus Riccius anno huius seculi quinto compererat; Ego nihil hætenus aliud ex veteribus Sinarum monumentis eruere potui, de iacta non semel, inter illos latis prouentibus, & miserè adeo, non semel obruta Euangelij semente, vt ne fibra quidem postremis hisce temporibus superesset. Calamitatis huius tantæ inuestiganda nunc est infelix causa, non vt constet modo quò referendæ sint ruinæ Christianissimi illius imperij; sed quantæ in præsens pertumpendæ fuerint difficultates ad eas instaurandas, & in posterum prohibendas. Cum enim Sinarum idem sit, & Literatorum imperium, abundetque ingeniis excellentibus, & doctis; superstitiosum, nihil aut impium suo pte instinctu olentibus, necesse est in iis, mentis bene cultæ optimam comparisonem, prauitate animi superari, obruique peruersitate voluntatis: accedit illa
publici

79.
Impedim.
conuersioni
Sinarum ob-
stantia, illo-
rum vitia.